

วารสารวิชาการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปัจจัยทางเพศกับกลวิธีการตักเตือนนักเรียน¹
Gender Factors and the Strategies in Reprimanding Students

วิฑูรย์ เมตตาจิตร

นักศึกษานิพนธ์โท สาขาวิชาภาษาไทย

ตามใจ อวิรุทธิโยธิน

อ.ด. (อักษรศาสตร์), อาจารย์

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Journal of Humanities and Social Sciences

¹บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง วัจนกรรมการตักเตือนนักเรียนของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

A b s t r a c t

This article aimed to study teachers' strategies in reprimanding students. Discourse completion tests were used to collect data from 60 teachers and designed based on the desirable characteristics of teachers in students' point of view. The results showed that the strategies which teachers frequently used were direct strategies, indirect strategies, and supportive strategies, respectively. Teachers adopted 7 sub-strategies of direct reprimanding strategies, 6 sub-strategies of indirect reprimanding strategies, and 7 sub-strategies for supportive strategies. Overall, the researcher discovered that indirect strategies were used more frequently with female students because of their gentle behaviors. In the meantime, supportive strategies were used more frequently with male students because of their aggressive behaviors; therefore, teachers fostered supportive strategies in order to draw the attention of male students and build cordiality before carrying on further conversation.

Keywords :

reprimanding, direct reprimanding strategies, indirect reprimanding strategies, supportive strategies, gender

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาการดำเนินนักเรียนโดยครูจำนวน 60 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเติมบทสนทนาให้สมบูรณ์จากสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ผลการศึกษาพบ กลวิธีดำเนินโดยตรงมากที่สุด ตามด้วยกลวิธีดำเนินโดยอ้อม และวิธีการเสริม ตามลำดับ กลวิธีดำเนินโดยตรงประกอบด้วย 7 กลวิธีย่อย กลวิธีดำเนินโดยอ้อมประกอบด้วย 6 กลวิธีย่อย และวิธีการเสริมประกอบด้วย 7 วิธีการย่อย โดยภาพรวมครูใช้กลวิธีดำเนินโดยอ้อมกับนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย ผู้วิจัยคิดว่าเป็นเพราะนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมที่นุ่มนวลอ่อนโยนมากกว่านักเรียนชาย ในขณะที่ครูใช้วิธีการเสริมกับนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง ผู้วิจัยคิดว่าเป็นเพราะนักเรียนชายมีพฤติกรรมที่แข็งแกร่งไม่อ่อนโยน ครูจึงใช้วิธีการเสริมเพื่อดึงความสนใจและสร้างความเป็นกันเองก่อนที่จะกล่าวถ้อยคำใดๆ

คำสำคัญ :

การดำเนิน, กลวิธีดำเนินโดยตรง, กลวิธีดำเนินโดยอ้อม, วิธีการเสริม, เพศ

บทนำ

วัจนกรรม (speech act) เป็นแนวคิดหนึ่งในการศึกษาทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่เสนอว่าถ้อยคำ (utterance) ที่กล่าวออกมาไม่ได้เป็นแค่เสียงบ่นหรือเสียงพูดเท่านั้น แต่ทำหน้าที่แสดงการกระทำบางอย่างต่อผู้ฟังในบริบทใดบริบทหนึ่ง (สุจิตลักษณ์ ดีผดุง, 2552 : 77) และยังแสดงถึงเจตนาของผู้พูดหรือผู้เขียนโดยสื่อด้วยถ้อยคำ (ทรงธรรม อินทจักร, 2550 : 31) เซิร์ล (Searle, 1976) แบ่งวัจนกรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ วัจนกรรมตรง (direct speech act) หมายถึงการที่ผู้พูดใช้รูปประโยค (sentence form) ที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร เช่น เมื่อผู้พูดต้องการขอร้องก็จะใช้รูปประโยคขอร้อง เช่น ช่วยส่งหนังสือเล่มแดงให้หน่อย ส่วนวัจนกรรมอ้อม (indirect speech act) หมายถึงการที่ผู้พูดใช้รูปประโยคที่ไม่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร เช่น เมื่อผู้พูดต้องการขอร้องแต่ใช้รูปประโยคคำถาม เช่น หยิบหนังสือเล่มแดงให้หน่อยได้มั๊ย จะเห็นว่าในหนึ่งสถานการณ์สื่อสาร เราจะพบการใช้ภาษาของผู้พูดที่ไม่ได้จำกัดด้วยรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น ผู้พูดอาจจะใช้วัจนกรรมตรงหรือวัจนกรรมอ้อมได้

ในสถานการณ์ดำเนินที่เช่นกัน เมื่อนักเรียนกระทำความผิดครูจะต้องอบรมสอนสั่งนักเรียนให้แก่ไขพฤติกรรมนั้น วิธีการหนึ่งที่ครูนำมาใช้ก็คือ การดำเนิน เพราะหน้าที่ของครูคือ อบรมสอนสั่ง ฝึกฝน สร้างความรู้ ทักษะนิสัยที่ดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถและความบริสุทธิ์ใจ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2539) การดำเนินในบทความนี้ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่เกิดจากผลการกระทำที่ไม่เหมาะสม กล่าวถึงสิ่งที่ไม่ดี ยกโทษหรือความผิดขึ้นมากล่าวหรือซ้ำข้อบกพร่องของผู้ฟัง ในที่นี้เป็นการกล่าวดำเนินเมื่อนักเรียนไม่ปฏิบัติตามกรอบคุณลักษณะพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ 1) รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ การดำเนินของครูเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษาว่าครูมีวิธีการดำเนินนักเรียนในสถานการณ์ต่างๆ อย่างไรบ้าง ถึงแม้ว่าการดำเนินจะเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าประเภทหนึ่ง เพราะทำให้ผู้ฟังเสียหน้า

ตามแนวคิดของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) ที่กล่าวว่า บุคคลในสังคมต้องการหน้าเชิงบวก (positive face) และหน้าเชิงลบ (negative face) หากคู่สนทนาไม่รักษาน้ำหน้าของผู้ฟังก็ถือเป็นการคุกคามหน้า (face-threatening acts) แต่การตำหนิก็สามารถเกิดขึ้นทั่วไปในชีวิตประจำวันได้หากนักเรียนทำความเข้าใจ

การศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับการตำหนิพบว่าคนไทยนิยมใช้รูปประโยค บอกเล่า คำถาม คำสั่ง ปฏิเสธ และขอร้อง นอกจากนี้ยังพบว่าคนไทยนิยมการใช้ วัจนกรรมอ้อมมากกว่าวัจนกรรมตรง ส่วนกลวิธีทางภาษามักเป็นการใช้ภาษา อ้อม ภาษาสุภาพเชิงลบ ภาษาแบบตรงไปตรงมา และภาษาสุภาพเชิงบวก (นุชนารถ เพ็งสุริยา, 2549 : 89) การตำหนิของนักศึกษาในสถานการณ์ต่างๆ พบ 4 กลวิธี คือ การบอกเป็นนัย การแสดงถึงความรำคาญใจหรือไม่เห็นด้วย การกล่าวเตือน การกล่าวตำหนิผู้กระทำผิด (นิชาภา เครือแอม, 2552) การศึกษา การตำหนิในต่างประเทศพบว่าชาวอังกฤษและชาวเดนิชนิยมใช้กลวิธีการแสดง ถึงความรำคาญใจหรือไม่เห็นด้วย ในขณะที่ชาวเดนมาร์กจะใช้กลวิธีกล่าวหา ผู้กระทำผิด (Anna Trobrog and Mouton De Gruyter, 1995) ส่วนชาวฮิบรู มักกล่าวตำหนิผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าด้วยกลวิธีที่สุภาพนุ่มนวล (Olshtail and Weinbach อ้างถึงใน Anna Trobrog and Mouton De Gruyter, 1995)

เห็นได้ว่าการตำหนิสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกสังคมและตลอดช่วงของ การสื่อสาร ผู้ตำหนิอาจเลือกใช้ภาษาในการตำหนิที่แตกต่างกันตามปัจจัยทาง สังคม เช่น สถานภาพ อายุ และเพศ ฯลฯ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550 : 42) ผลการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางสังคมส่งผลให้การแสดงออกทาง ภาษาแตกต่างกันได้ เช่น ปัจจัยสถานภาพ กรณีการขอโทษ ผู้ที่มีสถานภาพสูง กว่าขอโทษผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าด้วยการแก้ตัวมากกว่าการยอมรับผิด ในขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าจะแสดงออกตรงกันข้าม (จิรรัตน์ เพชรรัตน์โมรา, 2544 : 131) กรณีการตอบปฏิเสธ คู่สนทนาที่มีสถานภาพทางสังคมเท่ากันจะใช้ การให้เหตุผลมากที่สุด ในขณะที่คู่สนทนามีสถานภาพต่ำกว่าจะพบการให้เหตุผล ค่อนข้างน้อย (จิรรัตน์ น้อมมนัส, 2546 : 54) กรณีนักศึกษาปฏิเสธการขอร้อง

ปัจจัยทางเพศกับกลวิธีการดำเนินนักเรียน

จากอาจารย์ นักศึกษาจะปฏิเสธอาจารย์โดยตรงมากกว่าอ้อม แต่มักใช้กลวิธีให้เหตุผลเพื่อให้รู้สึกสบายใจและไม่ให้กระทบกระเทือนความสัมพันธ์ในระยะยาว (Zheng Wuyao, 2556 : 13) ปัจจัยอายุ กรณีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง ผู้ที่มีอายุมากจะพยายามหลีกเลี่ยงกลวิธีเผชิญหน้าอย่างรุนแรง ในขณะที่ผู้ที่มีอายุน้อยจะนิยมใช้กลวิธีนี้ (สุภาสินี โพธิ์วิทย์, 2547 : 121) ปัจจัยทางเพศ กรณีการออกคำสั่ง ผู้หญิงมักใช้คำถามไว้ส่วนท้าย (tag question) และเพศหญิงมักจะใช้รูปแบบคำถามมากกว่าเพศชาย (Lakoff, 1973 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550 : 45) กรณีการสื่อสารในชั้นเรียน นักศึกษาหญิงมักใช้ภาษาที่เป็นการแสดงอารมณ์ การพูดอ้อมและคลุมเครือมากกว่านักศึกษาชาย (Meave, 1996 อ้างถึงใน มณฑิรา ตาเมือง และพิชญา เพ็งศรี, 2554 : 6) กรณีการกล่าวแย้งเพื่อปกปิดความจริงของวัยรุ่น ผู้หญิงจะใช้กลวิธีทางภาษาลากหลายกว่าผู้ชาย (ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547 : 30 และ นัทฤทัย สีเกรียงไกร, 2549 : 143) กรณีการตอบปฏิเสธ ผู้ชายมักใช้กลวิธีการให้เหตุผลมากกว่าเพศหญิง (สุภาสินี โพธิ์วิทย์, 2547 : 120) กรณีการแสดงความคิดเห็น นักศึกษาหญิงใช้ภาษาอ้อม และประโยคขออภัยมากกว่า ในขณะที่นักศึกษาชายจะใช้คำที่ไม่สุภาพหรือคำสบถมากกว่า (มณฑิรา ตาเมือง และพิชญา เพ็งศรี, 2554)

ปัจจัยต่างๆทางสังคมที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลให้ผู้พูดใช้ภาษาที่แตกต่างกันได้ ผู้วิจัยสนใจปัจจัยเรื่องเพศและภาษาแม่ของผู้พูด เนื่องจากปัจจัยทั้งสองมีความสำคัญต่อการแสดงออกทางภาษาที่ต่างกัน การศึกษาที่ผ่านมามักนำประเด็นเพศของผู้พูดเข้ามาเป็นปัจจัยในการศึกษาเรื่องการดำเนิน เช่น นิชาภา เครือแอม (2552 : 82) พบว่า นักศึกษาชายใช้กลวิธีการกล่าวดำเนินผู้กระทำผิดมากกว่านักศึกษาหญิง ผู้วิจัยเห็นว่านอกจากปัจจัยเพศของผู้พูดแล้ว เพศของผู้ฟังก็อาจจะส่งผลให้ผู้พูดใช้กลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันด้วย เพราะพฤติกรรมของเพศชายและหญิงแตกต่างกัน เช่น เพศชายจะมีพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นตัวของตัวเองมาก ในขณะที่เพศหญิงจะไม่มีพฤติกรรมต่อต้านก้าวร้าว และมักอยู่ในกฎระเบียบตามกฎเกณฑ์ของสังคม (ศิริวรรณ ปูนคอน, 2547; จินตนา หารินเดช และคณะ, 2536) พฤติกรรมการใช้ภาษาของทั้งเพศชายและเพศหญิง

ก็มีความแตกต่างกันดังที่ ปราณี กุลละวณิช และคณะ (2540 : 20) กล่าวว่าแบบแผนของการใช้ภาษาของเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน คือ เพศหญิงจะใช้ภาษาที่สุภาพเสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพูดกับเพศตรงข้าม อธิพงษ์ เพ็ชรเกิด (2555 : 72) ได้นำประเด็นเพศของผู้ฟังเข้ามาเป็นปัจจัยในการศึกษาวัจนกรรม การทักทายผลปรากฏว่า เมื่อผู้ฟังเป็นเพศชาย เพศชายที่มีสถานภาพเท่ากันและต่ำกว่าจะทักทายด้วยภาษาที่ไม่สุภาพแบบเป็นกันเอง ส่วนเพศชายที่มีสถานภาพสูงกว่าจะทักทายด้วยภาษาที่สุภาพแบบเป็นกันเอง เมื่อผู้ฟังเป็นผู้หญิง ผู้ชายที่มีสถานภาพเท่ากันจะทักทายด้วยภาษาที่ไม่สุภาพแบบเป็นกันเอง ส่วนเพศชายที่มีสถานภาพสูงกว่าและต่ำกว่าจะทักทายด้วยภาษาที่สุภาพแบบเป็นกันเอง เป็นต้น การศึกษาที่นำปัจจัยภาษาแม่ของผู้พูดมาร่วมศึกษาด้วยพบว่า ภาษาแม่ของผู้พูดที่ต่างกันส่งผลให้ผู้พูดใช้ภาษาต่างกันได้เพราะวัจนกรรมสามารถแปรไปได้ตามวัฒนธรรม (กฤษฎาวรรณ หงส์ลดาธมภ์ และธีรณัฐ โชคสุวณิช, 2551; Olshtain and Liora, 1993 อ้างถึงใน รุ่งอรุณ ใจชื่อ, 2547) และการศึกษาในประเทศไทยยังไม่พบการศึกษาเรื่องการตำหนิที่นำปัจจัยภาษาแม่ของผู้พูดมาร่วมศึกษาด้วย เนื่องจากพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่หลากหลายทางวัฒนธรรม มีกลุ่มคนที่พูดภาษาแม่ต่างกัน ได้แก่ กลุ่มที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่และกลุ่มที่ใช้ภาษามลายูเป็นภาษาแม่ ผู้วิจัยจึงเลือกเก็บข้อมูลจากผู้ที่ใช้ภาษาทั้งสองกลุ่ม

โดยภาพรวมพบว่าผลการศึกษาด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่นำประเด็นเพศของผู้ฟังมาเป็นปัจจัยในการศึกษามีจำนวนไม่มากนัก และยังไม่พบการนำปัจจัยเพศของผู้ฟังและภาษาแม่ของผู้พูดมาพิจารณาในการตำหนิ ผู้วิจัยจึงสนใจว่าหากผู้พูดและผู้ฟังมีสถานภาพทางสังคมที่ต่างกัน ได้แก่ ครูและนักเรียน ครูจะกล่าวตำหนินักเรียน อย่างไร เมื่อนักเรียนไม่ปฏิบัติตามกรอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งเมื่อพิจารณาปัจจัยเรื่องเพศของนักเรียน แล้วจะส่งผลให้ครูตำหนินักเรียนชายและนักเรียนหญิงเหมือนหรือต่างกัน แม้ว่าการศึกษครั้งนี้จะเก็บข้อมูลจากครูทั้งสองกลุ่มที่ใช้ภาษาแม่ต่างกัน แต่ปัจจัยภาษาแม่ไม่ใช่ปัจจัยที่แสดงถึงความแตกต่างในการใช้ภาษาของครู แต่พบว่าปัจจัยเพศของนักเรียนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาของครูในการตำหนิแตกต่างกัน ดังนั้นบทความนี้มุ่งนำเสนอเฉพาะปัจจัยเพศของนักเรียนเท่านั้น

ปัจจัยทางเพศกับกลวิธีการดำเนินนักเรียน

วัตถุประสงค์ของบทความนี้คือเพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำเนินนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่ไม่ปฏิบัติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่กำหนดให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ได้แก่ 1) รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้สอบถามไปยังครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวนหนึ่ง เพื่อสำรวจข้อมูลว่านักเรียนมีพฤติกรรมใดที่ขัดต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ จากนั้นนำมาสร้างเป็นสถานการณ์จำลอง (ดูภาคผนวก) โดยมีสมมุติฐานว่า นักเรียนชายจะถูกดำเนินด้วยกลวิธีดำเนินโดยตรงมากกว่ากลวิธีดำเนินโดยอ้อม ในทางตรงกันข้ามนักเรียนหญิงจะถูกดำเนินด้วยกลวิธีดำเนินโดยอ้อมมากกว่ากลวิธีดำเนินโดยตรง ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) จังหวัดละหนึ่งโรงเรียนโดยคัดเลือกเฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่ระดับมัธยมศึกษา² ที่มีจำนวนครูมากที่สุด ในจังหวัด ผลการคัดเลือกได้แก่ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดปัตตานี โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา และโรงเรียนนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลคือครูในโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 60 คน จังหวัดละ 20 คน โดยแบ่งออกเป็นครูเพศชายและครูเพศหญิงที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่และครูที่พูดภาษามลายูเป็นภาษาแม่จำนวนเท่ากัน โดยเก็บข้อมูล 2 ครั้ง ได้แก่ ครั้งแรกเก็บข้อมูลเฉพาะการดำเนินนักเรียนชาย ส่วนครั้งที่สองเก็บข้อมูลเฉพาะการดำเนินนักเรียนหญิง และกำหนดให้ผู้ตอบคำถามทั้งสองครั้งเป็นบุคคลเดียวกัน การเก็บข้อมูลแต่ละครั้งมีระยะห่างกันหนึ่งสัปดาห์ เพื่อป้องกันการตอบไปในทิศทางเดียวกัน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการศึกษานี้ดัดแปลงมาจากการทดสอบโดยการเติมบทสนทนาให้สมบูรณ์ (discourse completion tests = DCT) เนื่องจากการเก็บข้อมูลโดยการเขียน

² โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 1,501-2,500 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15, 2557)

ตามวิธีของ DCT นั้นอาจทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีระยะเวลาดำเนินการมาก ในการไตร่ตรองซึ่งคำตอบที่ได้อาจจะแตกต่างไปจากสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเปลี่ยนจากวิธีการเขียนมาเป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ข้อมูลสมจริงมากที่สุด

จากนั้นนำ 960 ข้อความ (8 สถานการณ์ x 2 ครั้ง x 60 คน) ที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาถอดเป็นอักษรและวิเคราะห์ดังนี้ 1) พิจารณาว่าแต่ละข้อความซึ่งหมายถึงคำตอบที่ได้จากหนึ่งสถานการณ์ประกอบด้วยกี่ถ้อยคำ 2) พิจารณาว่าแต่ละถ้อยคำ (utterance) ซึ่งหมายถึงคำพูดที่พูดในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยแต่ละถ้อยคำจะถูกคั่นด้วยการหยุดเว้นวรรคหรือหยุดชั่วคราว (pause) เช่น ครูตำหนิว่า “หยุดคุยนะ เวลานี้ไม่ควรคุย” ข้อความดังกล่าวประกอบด้วย 2 ถ้อยคำคือ ถ้อยคำแรก “หยุดคุยนะ” และถ้อยคำที่สอง “เวลานี้ไม่ควรคุย” เป็นต้น 3) พิจารณาว่าแต่ละถ้อยคำนั้นเป็นวิธีการเสริมหรือกลวิธีตำหนิประเภทใด (ตรง-อ้อม) โดยอ้างอิงจากเงื่อนไข 4 ประการ² ที่ทำให้วัจนกรรมต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ 4) พิจารณาว่าแต่ละถ้อยคำใช้กลวิธี (strategy) ซึ่งหมายถึงวิธีการทางภาษาที่ใช้ในการตำหนิซึ่งเป็นประเภทย่อยของกลวิธีตำหนิโดยตรง กลวิธีตำหนิโดยอ้อม และวิธีการเสริม เช่น กลวิธีบอกให้ปฏิบัติ ได้แก่ “เธอควรแต่งกายให้เรียบร้อยนะ” กลวิธีบอกความผิด ได้แก่ “นักเรียนส่งเสียงดังไปแล้ว” เป็นต้น 4) นำมาวิเคราะห์ค่าความถี่ อัตราส่วนร้อยละ และวิเคราะห์ทางสถิติโดยการทดสอบค่าไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ $p < 0.05$ ตัวอย่างการวิเคราะห์มีดังนี้

สถานการณ์ 1 ท่านพบว่าขณะร้องเพลงชาติประกอบพิธีหน้าเสาธงในตอนเช้า มีนักเรียนคนหนึ่งไม่มีสมาธิกับกิจกรรมนั้น มีการชวนเพื่อนคนอื่นคุยกันและหัวเราะ ในสถานการณ์นี้ หากเป็นนักเรียนชายท่านจะตำหนินักเรียนด้วยคำพูดว่าอย่างไร

² เงื่อนไขที่ทำให้วัจนกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เงื่อนไขการเตรียมการ (Preparatory condition) ซึ่งกล่าวถึงบุคคลและสถานการณ์ที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นการดำเนินการตามประเพณีที่สืบกันมา 2) เงื่อนไขการปฏิบัติการ (Executive condition) ซึ่งกล่าวถึงการปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ 3) เงื่อนไขความซื่อสัตย์ (Sincerity condition) ซึ่งกล่าวถึงผู้ส่งสารจำเป็นต้องมีความคิด ความรู้สึกและเจตนาหรือความตั้งใจที่เหมาะสมในการกระทำนั้น 4) เงื่อนไขการดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ (Fulfillment condition) ซึ่งกล่าวถึงเมื่อพฤติการณ์นั้นมีผลที่แน่นอนเหมาะสม บุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติตามจนบรรลุผล

ปัจจัยทางเพศกับกลวิธีการดำเนินนักเรียน

คำตอบที่ได้คือ นักเรียน ทำพิธีหน้าเสาธงอยู่นะ หยุดคุยเดี๋ยวนี้ จากนั้นนำข้อความที่ได้มาวิเคราะห์

ตาราง 1 ตัวอย่างการวิเคราะห์กลวิธีดำเนินและกลวิธีย่อยการดำเนินโดยตรง/อ้อม และวิธีการเสริม

	ถ้อยคำที่ 1	ถ้อยคำที่ 2	ถ้อยคำที่ 3
	นักเรียน	ทำพิธีหน้าเสาธงอยู่นะ	หยุดคุยเดี๋ยวนี้
กลวิธีดำเนิน	วิธีการเสริม	อ้อม	ตรง
กลวิธีย่อย	ใช้คำว่า นักเรียน	บอกข้อมูลบางอย่าง	บอกให้ปฏิบัติ

การพิจารณาว่าถ้อยคำใดเป็นกลวิธีดำเนินโดยตรง กลวิธีดำเนินโดยอ้อม และวิธีการเสริมนั้น พิจารณาโดยใช้เกณฑ์ของเซิร์ล (Searle, 1975) เป็นหลักที่เสนอว่าถ้อยคำที่แสดงเจตนาที่ชัดเจน ตรงไปตรงมา และมีรูปประโยคที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการสื่อสารจะจัดเป็นวัจนกรรมตรง ส่วนถ้อยคำใดที่มีรูปประโยคที่ไม่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร และต้องอาศัยการตีความจากผู้ฟังจะจัดเป็นวัจนกรรมอ้อม และนอกจากนี้ได้เพิ่มเติมจากเกณฑ์ของเซิร์ลคือ หากถ้อยคำใดปรากฏคำที่บอกความผิดของผู้ฟังอย่างชัดเจนจะจัดถ้อยคำนั้นเป็นกลวิธีดำเนินโดยตรงด้วย

ผลการศึกษา

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจำนวน 960 ข้อความ สามารถแบ่งได้เป็น 1,690 ถ้อยคำ ผู้วิจัยพบว่าแบ่งเป็น กลวิธีโดยตรง จำนวน 972 ถ้อยคำ กลวิธีโดยอ้อมจำนวน 397 ถ้อยคำ และอีกจำนวน 321 ถ้อยคำ ไม่สามารถจำแนกเป็นกลวิธีโดยตรงหรือกลวิธีโดยอ้อมได้ ผู้วิจัยเรียกถ้อยคำกลุ่มที่สามว่า วิธีการเสริม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) กลวิธีตำหนิโดยตรง หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่แสดงเจตนาในการตำหนิผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา กล่าวถึงความผิดที่ทำให้ ผลของการกระทำ เป็นการบังคับให้ทำตามความต้องการของผู้ตำหนิ แบ่งได้เป็น 7 กลวิธีย่อย ได้แก่ บอกให้ปฏิบัติ บอกผลของการกระทำ บอกความผิด ย้ำกฎเกณฑ์ สร้างเงื่อนไข กระตุ้นในรูปแบบการถาม และประเมินค่าทางลบ การตำหนินักเรียนด้วยกลวิธีตำหนิโดยตรง มีจำนวนทั้งสิ้น 972 ถ้อยคำ ดังนี้

ก. กลวิธีบอกให้ปฏิบัติ หมายถึง การที่ผู้พูดบอกให้ผู้ฟังปฏิบัติหรือหยุดปฏิบัติพฤติกรรมหนึ่ง ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะเป็นการสั่ง ขอร้อง หรือแนะนำในถ้อยคำปรากฏคำกริยาแสดงการสั่ง เช่น อย่า ต้อง ต้อง...ด้วย ให้...ซิ ผู้วิจัยพบกลวิธีบอกให้ทำจำนวนทั้งสิ้น 467 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 48.04 การตำหนิด้วยกลวิธีนี้ปรากฏในทุกคุณลักษณะ เช่น

- ร้องเพลงชาติ (คุณลักษณะ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์)
- หนอย่าลอกของเพื่อน (คุณลักษณะ 2 ซื่อสัตย์สุจริต)

ข. กลวิธีบอกผลของการกระทำ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถึงสิ่งที่ผู้ฟังจะได้รับซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำของผู้ฟัง เป็นการเสียผลประโยชน์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้วิจัยพบกลวิธีบอกผลของการกระทำจำนวนทั้งสิ้น 85 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 8.74 การตำหนิด้วยกลวิธีนี้ปรากฏเฉพาะในคุณลักษณะที่ 1 2 4 และ 6 เท่านั้น เช่น

- ครูจะหารคะแนนคนที่ลอกกัน (คุณลักษณะ 2 ซื่อสัตย์สุจริต)
- ครูจะตัดคะแนน (คุณลักษณะ 3 มีวินัย)

ค. กลวิธีบอกความผิด หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถึงความผิดของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังได้ตระหนักว่าตนได้กระทำการที่ขัดกับลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้วิจัยพบกลวิธีบอกความผิดจำนวนทั้งสิ้น 61 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 6.27 การตำหนิด้วยกลวิธีนี้ปรากฏในทุกคุณลักษณะ เช่น

- ส่งเสียงดังไปแล้ว (คุณลักษณะ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์)
- นักเรียนลอกมา (คุณลักษณะ 2 ซื่อสัตย์สุจริต)

ปัจจัยทางเพศกับกลวิธีการดำเนินนักเรียน

ง. กลวิธีย้ำกฎเกณฑ์ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวด้วยคำย้ำถึงกฎเกณฑ์ระเบียบหรือข้อตกลงที่โรงเรียนหรือครูได้ตกลงกับนักเรียนไว้แล้ว เพื่อย้ำเตือนให้ผู้ฟังได้ตระหนักว่าสิ่งที่ผู้ฟังกระทำนั้นเป็นการละเมิดกฎเกณฑ์ต่างๆ ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะมีการอ้างถึงกฎ กติกา ระเบียบต่างๆ ที่เคยได้กล่าวไว้แล้ว ผู้วิจัยพบกลวิธีย้ำกฎเกณฑ์จำนวนทั้งสิ้น 20 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 2.06 การดำเนินด้วยกลวิธีนี้ปรากฏเฉพาะในคุณลักษณะที่ 1 2 3 4 5 และ 7 เท่านั้น เช่น

- เตือนแล้วนะ (คุณลักษณะ 1 รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์)
- ครูตกลงแล้วว่านักเรียนห้ามคุย (คุณลักษณะ 4 ไม่เรียนรู้)

จ. กลวิธีสร้างเงื่อนไข หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวด้วยคำโดยพยายามให้ผู้ฟังทำในสิ่งที่ตนต้องการ จึงบอกผู้พูดให้รู้สึกเกรงกลัวกับสิ่งที่จะได้รับหากไม่ปฏิบัติตามผู้ฟัง ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะปรากฏคำว่า ถ้า...ก็ แม้ว่าแล้วค่อย ไม่นั่น เป็นต้น ผู้วิจัยพบกลวิธีสร้างเงื่อนไขจำนวนทั้งสิ้น 38 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 3.91 การดำเนินด้วยกลวิธีนี้ปรากฏเฉพาะในคุณลักษณะที่ 2 3 4 และ 6 เท่านั้น เช่น

- ถ้ายังพูดอีกจะให้ถอนออกห้องแล้วนะ (คุณลักษณะ 4 ไม่เรียนรู้)
- ถ้าไม่ส่งติด ร นะ (คุณลักษณะ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน)

ฉ. กลวิธีกระตุ้นในรูปแบบการถาม หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถึงความผิดหรือการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ของผู้ฟังโดยใช้ประโยคคำถามเพื่อให้ผู้ฟังได้ทบทวนพฤติกรรมที่กระทำและหยุดพฤติกรรมนั้น ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะปรากฏด้วยคำที่มีลักษณะเป็นคำถาม (question word) เช่น ทำไม อย่างไร มั้ย หรือ ผู้วิจัยพบกลวิธีกระตุ้นในรูปแบบการถามทั้งสิ้น 247 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 25.42 การดำเนินด้วยกลวิธีนี้ปรากฏในทุกคุณลักษณะ เช่น

- ทำไมไม่แต่งกายให้เรียบร้อย (คุณลักษณะ 3 มีวินัย)
- จะคุยกันอีกนานมั้ย (คุณลักษณะ 4 ไม่เรียนรู้)

ช. กลวิธีประเมินค่าทางลบ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวเพื่อบอกผู้ฟังให้ทราบว่าไม่เห็นด้วย หรือไม่ยอมรับกับสิ่งที่ผู้ฟังกำลังปฏิบัติอยู่ หรือเป็นการอ้างถึงเหตุผลเพื่อแสดงให้เห็นว่าได้ทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้

จะมีถ้อยคำที่เป็นการประเมินค่า โดยปรากฏคำว่า ไม่ หน้าคำกริยา เช่น ไม่ถูก ไม่เหมาะ ไม่ดี ไม่น่ารัก เป็นต้น ผู้วิจัยพบกลวิธีประเมินผู้ฟังทั้งสิ้น 54 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 5.56 การดำเนินด้วยกลวิธีนี้พบในทุกคุณลักษณะ เช่น

- ไม่พร้อมที่จะเรียน (คุณลักษณะ 4 ไม่เรียนรู้)
- ไม่มีสัมมาคาราวะเลยนะ (คุณลักษณะ 7 รักความเป็นไทย)

2) กลวิธีดำเนินโดยอ้อม หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่มิใช่รูปแสดงเจตนาในการดำเนินผู้ฟังโดยไม่ปรากฏถ้อยคำที่ได้กล่าวถึงความผิดที่ทํา แบ่งได้เป็น 6 กลวิธีย่อย ได้แก่ บอกข้อมูล ให้ผู้ฟังทําบางอย่าง ยกคำพูดของผู้อื่นมากล่าว เป็นการให้โอกาส ชม และถามเพื่อให้แก้ไขพฤติกรรม การดำเนินนักเรียนด้วยกลวิธีดำเนินโดยอ้อมมีจำนวนทั้งสิ้น 397 ถ้อยคำ ดังนี้

1. กลวิธีบอกข้อมูลบางอย่าง หมายถึง การที่ผู้พูดบอกข้อมูลบางอย่างแก่ผู้ฟังให้รับทราบ อาจเป็นเพราะผู้พูดไม่แน่ใจว่าผู้ฟังจะทราบข้อมูลนั้นแล้วหรือไม่ ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะปรากฏถ้อยคำที่ เป็นการบอกข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ ความรู้สึก ความต้องการ ผู้วิจัยพบกลวิธีบอกข้อมูลบางอย่างแก่ผู้ฟังจำนวนทั้งสิ้น 127 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 31.98 การดำเนินด้วยกลวิธีนี้ปรากฏในทุกคุณลักษณะ เช่น

- ตอนนี้มีกิจกรรมอยู่ (คุณลักษณะ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์)
- ครูเป็นผู้สั่งสอนเธอ (คุณลักษณะ 7 รักความเป็นไทย)

2. กลวิธีบอกให้ทําบางอย่าง หมายถึง การที่ผู้พูดบอกผู้ฟังเพื่อให้ผู้ฟังปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่มีถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับความผิดอยู่โดยตรง แต่เป็นไปเพื่อกระตุ้นเตือนผู้ฟังให้หยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะปรากฏถ้อยคำที่บอกให้ทําบางอย่าง อาจปรากฏประธานและกริยา เช่น เธอมาพบครูด้วย เป็นต้น ปรากฏเฉพาะกลุ่มคำกริยา เช่น มานี้ก่อน ออกมาทํา ใจหายข้อนี้ซิ เป็นต้น และอาจจะปรากฏคำลงท้าย นิ ด้วย ซิ ซะ ผู้วิจัยพบกลวิธีบอกให้ทําบางอย่างเพื่อกระตุ้นให้รู้ทําผิดจำนวนทั้งสิ้น 86 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 21.66 การดำเนินด้วยกลวิธีนี้ปรากฏในทุกคุณลักษณะ เช่น

ปัจจัยทางเพศกับกลวิธีการดำเนินนักเรียน

- มานีก่อน (คุณลักษณะ 1 รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์)
- เดียวมาพบครูด้วย (คุณลักษณะ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน)

ค. กลวิธียกถ้อยคำมากล่าว หมายถึง การยกคำกล่าวหรือคำพูดของผู้อื่น คำขวัญหรือสำนวนสุภาษิตมากล่าว โดยอาจเป็นกลุ่มคำหรือประโยคก็ได้ ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะปรากฏคำพูด คำขวัญ สำนวนไทย เช่น ตาวิเศษ เห็นนะ อย่าให้เพื่อนมาหายใจแทนเรา เป็นต้น ผู้วิจัยพบกลวิธียกคำพูดของคนอื่นมากล่าวจำนวนทั้งสิ้น 8 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 2.02 การดำเนินด้วยกลวิธีนี้จะปรากฏในเฉพาะคุณลักษณะที่ 2 7 และ 8 เท่านั้น เช่น

- ยืมจมูกคนอื่นหายใจ (คุณลักษณะ 2 ซื่อสัตย์สุจริต)
- ตาวิเศษเห็นนะ (คุณลักษณะ 8 มีจิตสาธารณะ)

ง. กลวิธีให้โอกาส หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่แสดงให้เห็นว่าได้ให้โอกาสผู้ฟังได้ กระทำบางอย่างเพื่อแก้ไขในสิ่งที่เกิดขึ้น กลวิธีนี้อาจสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ฟัง ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะปรากฏคำว่า “จะ” แล้วตามด้วยถ้อยคำที่แสดงถึงการให้โอกาสผู้ฟังได้ทำการบางอย่าง อาจปรากฏถ้อยคำว่า จะขยายเวลาให้ จะให้โอกาส เป็นต้น ผู้วิจัยพบกลวิธีให้โอกาสจำนวนทั้งสิ้น 7 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 1.76 การดำเนินด้วยกลวิธีนี้จะปรากฏในเฉพาะคุณลักษณะที่ 6 เท่านั้น เช่น

- ครูจะขยายเวลาให้ (คุณลักษณะ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน)
- ครูจะให้โอกาสนะ (คุณลักษณะ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน)

จ. กลวิธีใช้ถ้อยคำเชิงบวก หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวชมผู้ฟังในสิ่งที่ได้ปฏิบัติอยู่ โดยการชมนั้นไม่ได้เป็นแรงจูงใจในทางบวกที่จะให้ผู้ฟังได้กระทำพฤติกรรมนั้นต่อไป แต่เป็นการกระตุ้นให้ผู้ฟังได้เห็นและนึกถึงการกระทำของตนเองที่ผิดและเป็นการส่งสัญญาณให้ผู้ฟังได้ละเว้นหรือแก้ไขการกระทำนั้น ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะปรากฏถ้อยคำเชิงบวก เช่น พุดเก่ง สวย หล่อ เป็นต้น ผู้วิจัยพบกลวิธีใช้ถ้อยคำเชิงบวกจำนวนทั้งสิ้น 18 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 4.54 การดำเนินด้วยกลวิธีนี้จะปรากฏเฉพาะในคุณลักษณะที่ 1 2 3 4 และ 5 เท่านั้น เช่น

- พุดเก่งนะ (คุณลักษณะ 4 ใฝ่เรียนรู้)
- ใช้เงินเก่งจังเลย (คุณลักษณะ 5 อยู่อย่างพอเพียง)

ฉ. กลวิธีถาม หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นคำถาม เพื่อถามผู้ฟังเกี่ยวกับข้อมูลบางอย่าง เพื่อให้ผู้ฟังได้รู้สึกตัวว่าตนได้กระทำความผิดอยู่ และจะได้แก้ไขพฤติกรรมนั้น ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะปรากฏถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นคำถาม (question word) เช่น ทำไม อย่างไร ไหม หรือ เป็นต้น ผู้วิจัยพบกลวิธีถามเพื่อให้แก้ไขพฤติกรรมจำนวนทั้งสิ้น 151 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 38.04 การดำเนินด้วยกลวิธีนี้ จะปรากฏในทุกคุณลักษณะ เช่น

- เธอมีปัญหาอะไรี่ป่าว (คุณลักษณะ 1 รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์)
- หนูมาเรียนหนังสือเพื่ออะไร (คุณลักษณะ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน)

3) วิธีการเสริม หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่ไม่ได้แสดงการตำหนิผู้ฟัง แต่เป็นการใช้ภาษาเพื่อเสริมการกล่าวตำหนิ อาจมีลักษณะเป็นคำเรียกขาน แบ่งได้เป็น 7 วิธีการย่อย ได้แก่ เรียกว่านักเรียน ใช้คำสรรพนาม เรียกชื่อ ใช้คำชม ใช้คำอุทาน ใช้คำว่านี้ และใช้คำทักทาย วิธีการเสริมนี้นักจะปรากฏก่อนถ้อยคำกล่าวตำหนิ วิธีการเสริมมีจำนวนทั้งสิ้น 321 ถ้อยคำ ดังนี้

ก. เรียกว่านักเรียน หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำเรียกผู้ฟังว่านักเรียน ก่อนที่จะกล่าวถ้อยคำต่อไป เพื่อให้ผู้ฟังได้รู้สึกตัว ลักษณะเฉพาะของวิธีการนี้จะปรากฏคำว่า นักเรียน และอาจมีคำลงท้าย คะ ครับ เป็นต้น ผู้วิจัยพบวิธีการใช้คำว่านักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 111 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 34.57 วิธีการนี้ปรากฏในทุกคุณลักษณะ เช่น

- นักเรียนครับ // เข้าแถวให้เรียบร้อย (คุณลักษณะ 1 รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์)
- นักเรียนครับ // ช่วยเก็บขยะให้ครูหน่อย (คุณลักษณะ 8 มีจิตสาธารณะ)

ข. ใช้คำสรรพนาม หมายถึง การที่ผู้พูดใช้คำบุรุษสรรพนามบุรุษที่สอง เรียกผู้ฟังก่อนที่จะกล่าวถ้อยคำต่อไป เพื่อให้ผู้ฟังได้รู้สึกตัวก่อน ลักษณะเฉพาะ

ปัจจัยทางเพศกับกลวิธีการดำเนินนักเรียน

วิธีการนี้จะปรากฏคำว่า เธอ ลูก นาย หนู ลูกบ่าว เป็นต้น ผู้วิจัยพบวิธีการใช้คำสรรพนามจำนวนทั้งสิ้น 68 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 21.18 วิธีการนี้ปรากฏในทุกคุณลักษณะ เช่น

- ลูก // ดูเพื่อนเขากำลังทำอะไร
(คุณลักษณะ 1 รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์)
- เธอ // เดี่ยวมาพบครูด้วย
(คุณลักษณะ 5 อยู่อย่างพอเพียง)

ค. เรียกชื่อ หมายถึง การที่ผู้พูดเรียกชื่อของผู้ฟังก่อนที่จะกล่าวคำทักทายเพื่อให้ผู้ฟังได้รู้สึกตัวก่อนที่จะกล่าวถ้อยคำต่อไป ลักษณะเฉพาะของวิธีการนี้จะปรากฏชื่อของผู้ฟัง ผู้วิจัยพบวิธีการเรียกชื่อจำนวนทั้งสิ้น 31 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 9.65 วิธีการนี้ปรากฏเฉพาะในคุณลักษณะที่ 1 3 4 6 7 และ 8 เท่านั้น เช่น

- (ชื่อ) // ทักทายครูหรือยัง (คุณลักษณะ 7 รักความเป็นไทย)
- นาย(ชื่อ) // เก็บขยะหน่อย (คุณลักษณะ 8 มีจิตสาธารณะ)

ง. ใช้คำชม หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำกล่าวชมในการในการเรียกผู้ฟังหรือทำให้รู้สึกดีก่อนที่จะกล่าวถ้อยคำต่อไป ลักษณะเฉพาะของวิธีการนี้จะปรากฏคำชม เช่น สดหล่อ คนหล่อ สดสวย เด็กดี เป็นต้น ผู้วิจัยพบวิธีการใช้คำชมจำนวนทั้งสิ้น 8 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 2.50 วิธีการนี้จะปรากฏเฉพาะในคุณลักษณะที่ 6 7 และ 8 เท่านั้น เช่น

- สดหล่อ // ครูจะขยายเวลาให้
(คุณลักษณะ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน)
- คนสวยๆ // มาหาครูหน่อย
(คุณลักษณะ 7 รักความเป็นไทย)

จ. ใช้คำอุทาน หมายถึง การที่ผู้พูดใช้คำอุทานในการแสดงอารมณ์ความรู้สึกก่อนที่จะกล่าว ถ้อยคำต่อไป คำอุทานนั้นอาจสื่อหรือไม่ได้สื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังได้รู้สึกตัวก่อนที่จะกล่าวถ้อยคำต่อไป ลักษณะเฉพาะของวิธีการนี้จะปรากฏคำอุทาน เช่น เฮ้ย เฮ้ย โอ้ ไห เป็นต้น

ผู้วิจัยพบวิธีการใช้คำอุทานจำนวนทั้งสิ้น 26 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 8.10 วิธีการนี้จะปรากฏเฉพาะในคุณลักษณะที่ 2 3 4 5 7 และ 8 เท่านั้น เช่น

- เอ๊ย // นักเรียนมาสอนแทนครูมัย (คุณลักษณะ 4 ไม่เรียนรู้)
- เอ๊ย // ไม่ฟังครูนะ (คุณลักษณะ 4 ไม่เรียนรู้)

จ. ใช้คำว่านี่ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ว่า “นี่” ในการเรียกผู้ฟังก่อนที่จะกล่าวด้วยคำต่อไปเพื่อให้ผู้ฟังได้รู้สึกตัว ลักษณะเฉพาะของวิธีการนี้จะปรากฏคำว่า นี่ เนี่ยะ เป็นต้น ผู้วิจัยพบวิธีการใช้คำว่า “นี่” จำนวนทั้งสิ้น 12 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 3.75 วิธีการนี้ปรากฏในคุณลักษณะที่ 1 3 4 5 6 7 และ 8 เท่านั้น เช่น

- นี่ ๆ ๆ ๆ // โอหนุ่มทำพิธีก่อนลูก
(คุณลักษณะ 1 รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์)
- นี่ ๆ ๆ // สวัสดิ์ครับ
(คุณลักษณะ 7 รักความเป็นไทย)

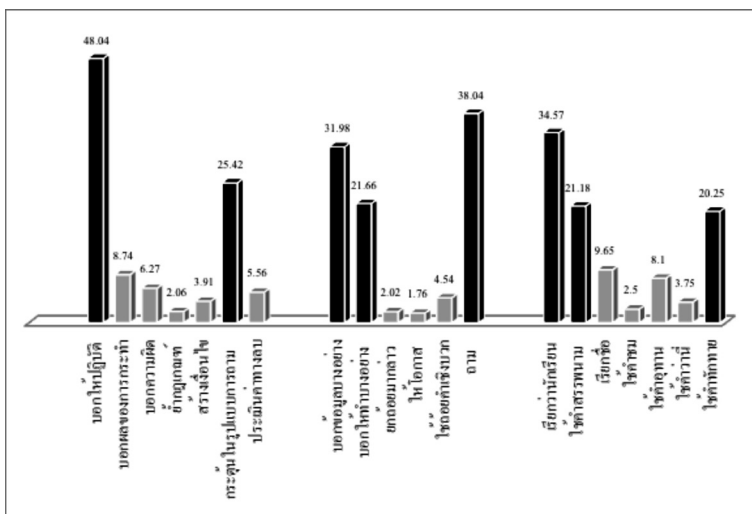
ข. ใช้คำทักทาย หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวทักทายผู้ฟังก่อนที่จะสื่อสารกับผู้ฟัง เพื่อเป็นการเรียกผู้ฟังให้หันมาสนใจผู้พูด และให้ผู้ฟังทักทายกลับ ลักษณะเฉพาะของวิธีการนี้จะปรากฏด้วยคำทักทาย เช่น สวัสดิ์ครับ สวัสดิ์คะ อัสลามมูออลัยกุม อรุณสวัสดิ์ เป็นต้น ผู้วิจัยพบวิธีการใช้คำทักทายจำนวนทั้งสิ้น 62 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 20.25 วิธีการนี้ปรากฏเฉพาะในคุณลักษณะที่ 7 เท่านั้น เช่น

- สวัสดิ์ครับ // เข้าโรงเรียนแล้วยิ้มหน่อย
(คุณลักษณะ 7 รักความเป็นไทย)
- อัสลามมูออลัยกุม
(คุณลักษณะ 7 รักความเป็นไทย)

สรุปและอภิปรายผล

บทความนี้มุ่งนำเสนอปัจจัยเพศของนักเรียนกับการใช้กลวิธีการดำเนินของครู ผลการศึกษาพบถ้อยคำที่ครูใช้ดำเนินนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 1,690 ถ้อยคำ ประกอบด้วย กลวิธีดำเนินโดยตรง จำนวน 972 ถ้อยคำ แบ่งออกเป็น 7 กลวิธีย่อย ได้แก่ 1) กลวิธีบอกให้ปฏิบัติ 2) กลวิธีบอกผลของการกระทำ 3) กลวิธีบอกความผิด 4) กลวิธีย้ากฎเกณฑ์ 5) กลวิธีสร้างเงื่อนไข 6) กลวิธีกระตุ้นในรูปแบบการถาม และ 7) กลวิธีประเมินค่าทางลบ กลวิธีดำเนินโดยอ้อม จำนวน 397 ถ้อยคำ แบ่งออกเป็น 6 กลวิธีย่อย ได้แก่ 1) บอกข้อมูลบางอย่าง 2) บอกให้ทำบางอย่าง 3) ยกถ้อยคำมากล่าว 4) ให้โอกาส 5) ใช้ถ้อยคำเชิงบวก และ 6) ถามเพื่อให้แก้ไขพฤติกรรม วิธีการเสริม จำนวน 321 ถ้อยคำ แบ่งออกเป็น 7 วิธีการย่อย ได้แก่ 1) ใช้คำว่านักเรียน 2) ใช้คำสรรพนาม 3) เรียกชื่อ 4) ใช้คำชม 5) ใช้คำอุทาน 6) ใช้คำว่านี่ 7) ใช้คำทักทาย ดังแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 อัตราส่วนร้อยละการใช้กลวิธีย่อยในการดำเนินโดยตรง/อ้อม และวิธีการเสริม

การใช้กลวิธีตำหนิโดยตรง ลักษณะเด่นของกลวิธีการตำหนิโดยตรงสามารถจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่พบบ่อย และกลุ่มที่พบน้อยดังนี้ กลุ่มที่พบบ่อยประกอบด้วย 2 กลวิธีได้แก่ บอกให้ปฏิบัติ และกระตุ้นในรูปแบบการถาม ส่วนกลุ่มที่พบน้อยประกอบด้วย 5 กลวิธีได้แก่ บอกผลของการกระทำ บอกความผิด ประเมินค่าทางลบ สร้างเงื่อนไข และยกกฎเกณฑ์ ตามลำดับ ผู้วิจัยเห็นว่า กรณีกลวิธีที่พบบ่อย ครูผู้มีส่วนภาพทางสังคมสูงกว่านักเรียนสามารถบอกให้นักเรียนปฏิบัติบางอย่างได้ทันที เพราะครูมีหน้าที่ในการอบรมสอนสั่ง ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องและดีงาม ดังนั้นเมื่อนักเรียนปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ถูกต้องครูจึงใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้นักเรียนหยุดพฤติกรรมนั้นโดยทันที และในบางครั้งครูอาจจะกระตุ้นเตือนถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนโดยการกล่าวด้วยคำที่มีลักษณะถามเพื่อให้นักเรียนได้คิดถึงถึงการกระทำที่ทำอยู่และแก้ไขโดยทันที กรณีกลวิธีที่พบน้อยได้แก่ บอกผลของการกระทำ บอกความผิด ประเมินค่าทางลบ สร้างเงื่อนไข และยกกฎเกณฑ์ อาจเป็นการตำหนิที่ยังไม่แสดงความหนักแน่นเท่ากับกลวิธีที่พบบ่อย เพราะการพูดตำหนินักเรียนจำเป็นต้องใช้ถ้อยคำที่หนักแน่น เด็ดขาดมาก ดังนั้นกลวิธีเหล่านี้จึงพบน้อยในการตำหนินักเรียน

การใช้กลวิธีตำหนิโดยอ้อม ลักษณะเด่นของกลวิธีตำหนิโดยอ้อมสามารถจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่พบบ่อยและกลุ่มที่พบน้อยดังนี้ กลวิธีที่พบบ่อยประกอบด้วย 3 กลวิธีได้แก่ ถาม บอกข้อมูลบางอย่าง และบอกให้ทำบางอย่าง ส่วนกลวิธีที่พบน้อยประกอบด้วย 3 กลวิธีได้แก่ ใช้ถ้อยคำเชิงบวก ให้โอกาส และยกถ้อยคำมากล่าว ตามลำดับ ผู้วิจัยเห็นว่า กรณีกลวิธีที่พบบ่อย ครูใช้กลวิธีถาม เพราะต้องการกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดโดยการกล่าวถ้อยคำที่ทิ้งไว้เป็นคำถามที่ไม่ได้ต้องการคำตอบ ส่วนกลวิธีบอกข้อมูลบางอย่างแก่ผู้ฟัง ครูต้องคอยชี้แนะแนวทางความประพฤติให้กับนักเรียนโดยการบอกข้อมูลบางอย่างแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนถึงข้อมูลที่ครูบอก และกลวิธีบอกให้ทำบางอย่าง ครูสามารถตำหนินักเรียนได้โดยการสั่งให้ทำบางอย่างเพื่อให้นักเรียนเลี่ยงกระทำพฤติกรรมที่ทำผิด กรณีกลวิธีที่พบน้อย คือ กลวิธีใช้ถ้อยคำเชิงบวก กลวิธียกคำพูดของผู้อื่นมากล่าว กลวิธีให้โอกาส ผู้วิจัยเห็นว่า ครูไม่นิยมที่จะกล่าวชมเมื่อนักเรียน

ปัจจัยทางเพศกับกลวิธีการดำเนินนักเรียน

ทำความเข้าใจ ถึงแม้ว่ามีปรากฏบ้างแต่พบในจำนวนน้อยเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการขมนั้นไม่ได้แสดงความจริงใจของครูในการเสริมแรงเพียงแต่ให้นักเรียนได้รู้สึกตัวในการกระทำเท่านั้น กลวิธียกถ้อยคำมากล่าวก็เช่นกัน เพราะเป็นถ้อยคำที่ฟังแล้วไม่เดือดดาลต้องอาศัยการตีความในบางครั้งอาจจะดูไม่จริงจัง และกลวิธีให้โอกาสจะพบว่าความผิดทั้ง 8 สถานการณ์ที่ยกมานั้นเป็นการทำผิดตามหลักคุณลักษณะอันพึงประสงค์ถือเป็นความผิดสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นครูจึงไม่ยอมให้โอกาสนักเรียน ดังนั้น 4 กลวิธีดังกล่าวจึงพบน้อย

การใช้วิธีการเสริม ลักษณะเด่นของวิธีการเสริมสามารถจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่พบมากและกลุ่มที่พบน้อยดังนี้ กลวิธีที่พบมากประกอบด้วย 3 วิธีการ ได้แก่ เรียกว่านักเรียน ใช้คำสรรพนาม และใช้คำทักทาย ส่วนกลวิธีที่พบน้อยประกอบด้วย 4 วิธีการ ได้แก่ เรียกชื่อ ใช้คำอุทาน ใช้คำว่านี่ และใช้คำชมตามลำดับ ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการที่พบบากนั้น ในกรณีเรียกว่านักเรียน ครู นิยมใช้กันมากเพราะมีลักษณะเป็นการเรียกที่น่าจะเหมาะสมที่สุดสำหรับสถานภาพครูและนักเรียน และหากครูไม่สามารถจำชื่อนักเรียนได้แต่มีความรู้จักมักคุ้นกับนักเรียนในระดับหนึ่งอาจใช้คำสรรพนามในการเรียกนักเรียนได้ และในสถานการณ์ที่นักเรียนไม่ทักทายครูหน้าโรงเรียน ครูจึงกล่าวทักทายนักเรียนก่อน ด้วยเหตุนี้ 3 วิธีการดังกล่าวจึงพบมาก ส่วนวิธีการที่พบน้อยคือ วิธีการเรียกชื่อ วิธีการใช้คำชม วิธีการใช้คำอุทาน และวิธีการใช้คำว่านี่ ผู้วิจัยเห็นว่า ในบางครั้งครูอาจจะจำชื่อนักเรียนไม่ได้จึงไม่เรียกชื่อนักเรียน และการใช้คำชมเป็นเพียงแค่การพูดเรียกน้าก่อนที่จะกล่าวถ้อยคำต่อไปเท่านั้นซึ่งเหมือนกับเป็นการประจบประชันส่วนการใช้คำอุทาน และคำว่านี่ สองวิธีการนี้เป็นการเกริ่นนำและเรียกเท่านั้นด้วยเหตุนี้ 4 วิธีการดังกล่าวจึงพบน้อย

ผลการศึกษาในครั้งนี้มีประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาของนุชนารถ เพ็งสุริยา (2549) ที่พบว่าคนไทยนิยมใช้วัจนกรรมอ้อมมากกว่าวัจนกรรมตรง การศึกษาในครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีโดยตรงมากกว่ากลวิธีโดยอ้อม ผู้วิจัยเห็นว่า การเก็บข้อมูลในครั้งนี้เก็บจากครูซึ่งมีสถานภาพสูงกว่านักเรียน ดังนั้นครูสามารถกล่าวตักเตือนนักเรียนด้วยถ้อยคำที่ไม่ต้อง

รักษาน้ำของนักเรียนได้เมื่อเห็นว่านักเรียนกระทำผิดและไม่ต้องการให้ปฏิบัติเช่นนั้นอีก ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าครูจะตักเตือนนักเรียนเมื่อนักเรียนทำผิดหรือไม่ปฏิบัติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยกลวิธีใดกลวิธีหนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่าหากครูไม่กล่าวตักเตือนนักเรียนเมื่อทำความผิดเท่ากับว่าครูไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตน สถานภาพของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้มีการใช้กลวิธีในการตักเตือนแตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมา

เมื่อนำข้อมูลมาพิจารณาพร้อมกับปัจจัยเรื่องเพศของผู้ถูกตักเตือนพบว่า มีการใช้กลวิธีตักเตือนโดยตรง กลวิธีการตักเตือนโดยอ้อม และวิธีการเสริมในทุกสถานการณ์ เมื่อผู้ฟังเป็นนักเรียนชายจะถูกตักเตือนโดยใช้กลวิธีการตักเตือนโดยตรงจำนวน 472 ถ้อยคำ (56.74) กลวิธีการตักเตือนโดยอ้อมจำนวน 177 ถ้อยคำ (21.27) และวิธีการเสริมจำนวน 183 ถ้อยคำ (21.99) เมื่อเป็นนักเรียนหญิงจะถูกตักเตือนโดยใช้รูปภาษาเป็นกลวิธีตักเตือนโดยตรงจำนวน 500 ถ้อยคำ (58.27) กลวิธีตักเตือนโดยอ้อมจำนวน 220 ถ้อยคำ (25.64) และวิธีการเสริมจำนวน 138 ถ้อยคำ (16.09) ดังตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบกลวิธีการตักเตือนกับปัจจัยเพศของนักเรียน

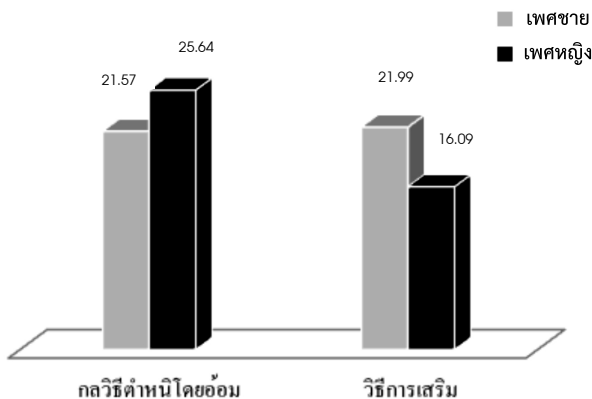
	อัตราส่วนร้อยละ	
	นักเรียนชาย	นักเรียนหญิง
กลวิธีตักเตือนโดยตรง	56.74	58.27
กลวิธีตักเตือนโดยอ้อม	21.27	25.64
วิธีการเสริม	21.99	16.09

เมื่อเปรียบเทียบการใช้กลวิธีตักเตือนโดยตรง กลวิธีตักเตือนโดยอ้อม และวิธีการเสริม ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ผลปรากฏว่ากลวิธีตักเตือนโดยตรงจะปรากฏในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกันเพราะพบในนักเรียนชายร้อยละ 56.74 และพบในนักเรียนหญิงร้อยละ 58.27 กลวิธีตักเตือนโดยอ้อมจะปรากฏในอัตราส่วนที่ค่อนข้างแตกต่างกันเพราะพบในนักเรียนชายร้อยละ 21.27 แต่พบในนักเรียนหญิง

ปัจจัยทางเพศกับกลวิธีการดำเนินนักเรียน

ร้อยละ 25.64 วิธีการเสริมจะปรากฏในอัตราส่วนที่ค่อนข้างแตกต่างกันเพราะพบในนักเรียนชายร้อยละ 21.99 และพบในนักเรียนหญิงร้อยละ 16.09 การเปรียบเทียบข้างต้นแสดงให้เห็นความแตกต่างกันใน 2 ประเด็น ได้แก่ การใช้กลวิธีดำเนินโดยอ้อมจะเกิดขึ้นกับนักเรียนหญิงมากกว่า ส่วนการใช้วิธีการเสริมจะเกิดขึ้นกับนักเรียนชายมากกว่า ดังแผนภูมิ 2

แผนภูมิ 2 เปรียบเทียบการใช้กลวิธีดำเนินโดยอ้อมและวิธีการเสริมต่อนักเรียน (เพศชายและเพศหญิง)

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าประเด็นที่น่าสนใจคือ การใช้กลวิธีดำเนินโดยอ้อมในนักเรียนชายและนักเรียนหญิง และการใช้วิธีการเสริมมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ พบการใช้กลวิธีดำเนินโดยอ้อมปรากฏในนักเรียนหญิง (อัตราส่วนร้อยละ 25.57) ซึ่งมากกว่าที่ปรากฏในนักเรียนชาย (อัตราส่วนร้อยละ 21.27) ความแตกต่างที่เกิดขึ้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้กลวิธีดำเนินโดยอ้อมเป็นการใช้ภาษาที่รักษาน้ำหน้าของผู้ฟัง อาจเป็นเพราะครูเห็นว่านักเรียนหญิงเป็นเพศที่บอบบาง อ่อนแอ จึงพูดด้วยถ้อยคำที่สุภาพเพื่อรักษาน้ำหน้า ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ อธิพงษ์ เพ็ชรเกิด (2555) ที่พบว่าเมื่อผู้ฟังเป็นเพศหญิงจะได้รับ

การทักทายที่สุภาพมากกว่าเมื่อผู้ฟังเป็นผู้ชาย การใช้วิธีการเสริมถูกใช้ในนักเรียนชาย (อัตราส่วนร้อยละ 21.99) มากกว่านักเรียนหญิง (อัตราส่วนร้อยละ 16.09) ความแตกต่างที่เกิดขึ้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการเสริมเป็นรูปแบบทางภาษาที่เพิ่มเติมขึ้นมาประกอบการดำเนิน เช่น การเรียกและการกล่าวทักทาย มักถูกใช้เมื่อผู้ฟังเป็นนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิงเป็นเพราะเพศชายเป็นเพศที่แข็งแกร่ง ก้าวร้าว (ศิริวรรณ ปุ่นคอน, 2547) ไม่อ่อนโยน ไม่บอบบางเหมือนเพศหญิง ในขณะที่เพศหญิงจะไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและมักอยู่ในภาวะเยียบของสังคมมากกว่าผู้ชาย (จินตนา หะรินเดช และคณะ, 2536) ดังนั้นเมื่อจะพูดดำเนินนักเรียนชาย ครูจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการต่างๆ มาสร้างความสนใจนักเรียนชายก่อนที่จะกล่าวด้วยคำดำเนิน

การศึกษาในครั้งนี้มีทั้งประเด็นที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน กล่าวคือ ประเด็นที่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า นักเรียนชายจะถูกดำเนินด้วยกลวิธีดำเนินโดยตรงมากกว่ากลวิธีดำเนินโดยอ้อม การศึกษาในครั้งนี้เป็นไปตามสมมุติฐาน ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินนักเรียนชายนั้นครูจำเป็นที่จะพูดตรงๆ ให้นักเรียนได้รู้สึกผิด เกรงกลัวกับคำพูดของครู หากครูพูดด้วยคำพูดที่อ้อมจะทำให้ฟังแล้วไม่หนักแน่น ไม่น่าเกรงขาม และประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า นักเรียนหญิงจะถูกดำเนินด้วยกลวิธีดำเนินโดยอ้อมมากกว่ากลวิธีดำเนินโดยตรง การศึกษาในครั้งนี้พบว่าการดำเนินนักเรียนหญิงครูจะใช้กลวิธีดำเนินโดยตรงมากกว่ากลวิธีดำเนินโดยอ้อมเช่นเดียวกับนักเรียนชาย ผู้วิจัยเห็นว่าเพราะสถานภาพความเป็นนักเรียนมีความสำคัญเนื่องจากส่งผลให้ครูสามารถใช้ภาษาแบบตรงได้ ดังนั้นครูจึงไม่ต้องรักษาหน้าของผู้ฟัง ประกอบกับนักเรียนเป็นมีสถานภาพต่ำกว่า ครูจึงสามารถอบรมสอนสั่ง ดำเนิน ว่ากล่าว และตักเตือนนักเรียนได้ตามหน้าที่ที่พึงปฏิบัติ

ปัจจัยทางเพศกับกลวิธีการดำเนินนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฏาวรรณ หงส์ดารมภ์ และธีรบุษ โขดสุวณิช. 2551. วัจนปฏิบัติศาสตร์.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
- จินตนา หะรินเดข และคณะ. 2536. การศึกษานุคลิกภาพของนักศึกษาพยาบาล
ศาสตร์และการผดุงครรภ์ชั้นปีที่ 1 รุ่นที่ 34 ของวิทยาลัยพยาบาล
นครราชสีมาโดยใช้แบบทดสอบ เอ็ม เอ็ม พี ไอ. นครราชสีมา :
ฝ่ายจิตวิทยา โรงพยาบาลนครราชสีมา.
- จิรรัตน์ เพชรตันโมรา. 2544. การศึกษาการขอโทษของผู้ที่มีสถานภาพทางสังคม
ต่างกันในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิชาภา เครือเอม. 2552. การศึกษาวัจนกรรมการดำเนินในกลุ่มตัวอย่างนิสิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทรงธรรม อินทจักร. 2550. แนวคิดพื้นฐานทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ธิดารัตน์ น้อมนัส. 2546. กลวิธีการตอบปฏิเสธของคนไทย. วิทยานิพนธ์ศิลป-
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- นัทธฤทัย สีหะเกรียงไกร. 2549. กลวิธีการปฏิเสธเพื่อปกปิดความจริงในภาษา
ไทยของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นุชนารถ เพ็งสุริยา. 2549. การใช้ภาษาเพื่อแสดงการดำเนินของคนไทย.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อ
การสื่อสาร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปราณี กุลละวณิชย์ และคณะ. 2540. ภาษาทัศนศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวีณา วัชรสุวรรณ. 2547. กลวิธีการแก้แ่งของผู้ที่มีสถานภาพต่างกัน : กรณีศึกษา
ของครูและนักเรียน. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑิรา ตาเมือง และพิชญา เพ็งศรี. 2554. รายงานการวิจัยเรื่องโครงการเพศ
สภาพในวาทกรรมการศึกษา : กรณีศึกษาการมีปฏิสัมพันธ์ทางภาษา
ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนต่างเพศ. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รุ่งอรุณ ใจชื่อ. 2549. วัจนกรรมการแสดงความไม่พอใจของนักศึกษา : กรณีศึกษา
นิสิตนักศึกษา. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษา
ไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ ปุ่นคอน. 2547. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชาย
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
จิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุจิตลักษณ์ ดิมดุง. 2552. วัจนปฏิบัติศาสตร์เบื้องต้น. สถาบันวิจัยภาษาและ
วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทมหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุภาสินี โพธิ์วิทย์. 2547. กลวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งในภาษาไทย.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15. 2550. ข้อมูลพื้นฐานทางการ
ศึกษา. (ออนไลน์) สืบค้นจาก: [http://www.mathayom15.org/
web2012/](http://www.mathayom15.org/web2012/). (10 เมษายน 2557).
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2541. แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู
พ.ศ. 2539. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อธิพงษ์ เพ็ชรเกิด. 2555. วัจนกรรมทักทายของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปัจจัยทางเพศกับกลวิธีการดำเนินนักเรียน

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2550. ภาษาศาสตร์สังคม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Anna Trobrog and Mouton de Gruyter. 1995. Interlanguage Pragmatics
Request, Complaints and Apologies. New York : Berlin.

Brown, P. and Levinson, S. 1987. Politeness : Some Universals in Language
Usage. Cambridge : Cambridge University Press.

Searle, J. 1975. "Indirect Speech Acts" In Syntax and Semantics.
3 (June), 59-82.

Searle, J. 1976. Speech acts. Cambridge : Cambridge University Press.

Zheng Wuyao. 2556. "ผมไม่ว่างครับ : การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการปฏิเสธ
การขอร้องของอาจารย์ระหว่างนักศึกษาไทยกับนักศึกษาจีน"
วารสารวชน, 1(2), 12.

ภาคผนวก: แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน 8 สถานการณ์

สถานการณ์ที่ 1 ท่านพบว่าขณะร้องเพลงชาติประกอบพิธีหน้าเสาธงในตอน
เช้ามีนักเรียนคนหนึ่งไม่มีสมาธิกับกิจกรรมนั้น มีการชวนเพื่อนคนอื่นคุยกันและ
หัวเราะกัน ในสถานการณ์นี้ หากเป็นนักเรียนชาย/หญิง ท่านจะดำเนินนักเรียน
ด้วยคำพูดของท่านอย่างไร

.....

สถานการณ์ที่ 2 ท่านพบว่าเมื่อท่านมอบหมายการบ้านให้นักเรียนทำแบบ
ฝึกหัดมาส่งในช่วงโมงถัดไปโดยท่านเน้นย้ำว่านักเรียนต้องทำด้วยตนเองเพื่อ
เป็นการฝึกทักษะ แต่ท่านพบว่านักเรียนคนหนึ่งคัดลอกงานจากเพื่อนมาส่งท่าน
ในสถานการณ์นี้ หากเป็นนักเรียนชาย/หญิง ท่านจะดำเนินนักเรียนด้วยคำพูดของ

ท่านว่าอย่างไร

สถานการณ์ที่ 3 ท่านพบว่านักเรียนคนหนึ่งกำลังเดินเพื่อจะเข้าชั้นเรียน ท่านเห็นว่านักเรียนแต่งกายผิดระเบียบของโรงเรียน โดยมีขายเสื้อหลุดออกนอกกางเกง(นักเรียนชาย) และนักเรียนมีการแต่งหน้าทาปากซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจน (นักเรียนหญิง) ในสถานการณ์นี้ หากเป็นนักเรียนชาย/หญิง ท่านจะตำหนินักเรียนด้วยคำพูดของท่านว่าอย่างไร

สถานการณ์ที่ 4 ท่านพบว่าขณะสอนอยู่ในชั้นเรียนมีนักเรียนคนหนึ่งไม่ตั้งใจเรียน ไม่สนใจในสิ่งที่ท่านกำลังอธิบายแต่อย่างใด และยังคงเล่นเสียงดังทำใหรรบกวนเพื่อนข้างๆ ในสถานการณ์นี้ หากเป็นนักเรียนชาย/หญิง ท่านจะตำหนินักเรียนด้วยคำพูดของท่านว่าอย่างไร

สถานการณ์ที่ 5 ท่านทราบว่านักเรียนคนหนึ่งใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย โดยซื้อของที่มีราคาแพงและเกินความจำเป็นมาวอดเพื่อน ๆ ซึ่งท่านทราบว่าฐานะทางบ้านของนักเรียนคนนั้นยากจน ในสถานการณ์นี้ หากเป็นนักเรียนชาย/หญิง ท่านจะตำหนินักเรียนด้วยคำพูดของท่านว่าอย่างไร

สถานการณ์ที่ 6 ท่านพบว่านักเรียนคนหนึ่งไม่ทำงานที่ท่านมอบหมายซึ่งจะให้ป็นคะแนนเก็บมาส่ง เมื่อสอบถามแล้วแตนักเรียนไม่ได้ให้เหตุผลใดๆ งานชิ้นนี้ท่านได้มอบหมายไว้ล่วงหน้าป็น ระยะเวลาหนึ่งแล้ว ในสถานการณ์นี้ หากเป็นนักเรียนชาย/หญิง ท่านจะตำหนินักเรียนด้วยคำพูดของท่านว่าอย่างไร

สถานการณ์ที่ 7 ท่านพบว่าในเวลาเข้าเมื่อท่านมาถึงโรงเรียนมีนักเรียนคน

ปัจจัยทางเพศกับกลวิธีการดำเนินนักเรียน

หนึ่ง เดินสวน บริเวณหน้าประตูโรงเรียน โดยไม่แสดงการทักทายโดยการสวัสดี หรือการให้สลามแก่ท่านแล้วเดินผ่านไปอย่างหน้าตาเฉย ในสถานการณ์นี้ หากเป็นนักเรียนชาย/หญิง ท่านจะดำเนินนักเรียนด้วยคำพูดของท่านว่าอย่างไร

.....

สถานการณ์ที่ 8 ท่านเดินมาบริเวณใต้อาคารภายในโรงเรียนแล้วพบว่า มีเศษกระดาษวางทิ้งอยู่ ที่บริเวณพื้นทางเดิน แล้วมีนักเรียนคนหนึ่งเดินข้ามขยะชิ้นนั้นโดยไม่สนใจที่จะช่วยเก็บไปทิ้ง ในสถานการณ์นี้ หากเป็นนักเรียนชาย/หญิง ท่านจะดำเนินนักเรียนด้วยคำพูดของท่านว่าอย่างไร

.....